

MUISTIO

MAL-VERKOSTON OHJAUSRYHMÄN KOKOUS

Aika: 26.11.2019 klo 9.30 - 11.50

Paikka: Väylävirasto, Opastinsilta 12 A Pasila, neuvotteluhuone Satama (2. krs)

Jäsenet:

Olli Voutilainen, erityisasiantuntija, TEM (puheenjohtaja)
 Kaisa Mäkelä, ympäristöneuvos, YM
~~Lotta Mattsson, erityisasiantuntija, VM~~
 Tapio Ojanen, apulaisjohtaja Väylä
 Kirsi Pulkamo, Traficom (etä)
 (Mervi Karhula, liikenneneuvos, LVM tiedoksi)
 Jarmo Lindén, johtaja, ARA (etä)
 Samuli Alppi, johtava asiantuntija, Pirkanmaan ELY-keskus
 Anne Jarva, kehittämispäällikkö Kuntaliitto (etä)
 Juha Pekka Vartiainen, kaavoituspäällikkö (etä)
 Joensuun kaupunki,
 Paula Paajanen, yleiskaavapäällikkö, Oulun kaupunki (etä)
 Mikko Nurminen, kaupunkisuunnittelupäällikkö Porin kaupunki
 Päivi Nurminen, seutujohtaja Tampereen kaupunkiseutu
 Jyrki Lappi, maankäyttöjohtaja (vp.) (etä) Turun kaupunki
 Leena Rossi, yleiskaavapäällikkö, Jyväskylän kaupunki (etä)
 Raine Mäntysalo, professori, Aalto/RYL
 Aarno Kononen, ryhmäpäällikkö, HSL

Varalla:

~~Olli Maijala, neuvotteleva virkamies, YM~~
~~Anna Saarlo, johtaja, Väylä~~
~~Asta Tuominen, yksikön päällikkö, Traficom~~
~~Markku Aho, rahoituspäällikkö, ARA~~
~~Johanna Viikuna, liikenneasiantuntija~~
~~Kalle Sivén, kaupungingeodeetti, Joensuun kaupunki~~
~~Mikko Törmänen, asemakaavapäällikkö, Oulun kaupunki~~
~~Janne Vartia, elinkeinopäällikkö, Porin kaupunki~~
~~Tapani Touru, liikennejärjestelmäpäällikkö, Tampereen kaupunkiseutu (etä)~~
~~Paula Kesikastari, kaavoituspäällikkö (vp.) Turun kaupunki~~
~~Anna Isopoussu, kaavoitustutkija, Jyväskylä~~
~~Vesa Kanninen, yliopistonlehtori, Aalto/RYL~~
~~Irma Karjalainen, tulosaluejohtaja, HSY~~

Alustaja:

Asia 4. MRLn kokonaisuudistuksen eteneminen
 Petteri Katajisto, ympäristöneuvos, ympäristöministeriö

Verkoston koordinaatio

Tero Piippo, projektipäällikkö, siht.
 Kati-Jasmin Kosonen, erikoissuunnittelija

KÄSITELTÄVÄT ASIAT

1. Kokouksen avaus, läsnäolijoiden toteaminen ja esityslistan hyväksyminen

2. Edellisen kokouksen (5.9.2019) muistion hyväksyminen

Edellisen kokouksen muistio https://mal-verkosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/Jakeluun-MUISTIO_MAL-ohry_5092019-1.pdf

Päätösehdotus: Ohjausryhmä hyväksyy edellisen kokouksen muistion.

Päätös: Hyväksyttiin.

3. Toiminnan ajankohtaiset asiat (15 min.)

Käynnissä

- KAUPUNKISEUTUJEN KESTÄVÄN MAL-TYÖN MALLIT POHJOISMAISSA - Pohjoismaiset parhaat käytännöt ja kokemustenvaihto kaupunkiseutujen MAL-yhteensovitus työn syventämiseksi ja kaupunkiverkostojen kehittämiseksi - hanke
- YHTÄJALKAA – Strategisuus ja transskalaarisuus liikennejärjestelmäsunnittelun ja alueidenkäytön suunnittelun yhteensovittamisessa - valtioneuvoston 5.3 Teas hanke
- HYMY- hyvinvointiympäristön tietopohjan mallintaminen ja hyvinvointijohtamisen kehittäminen- verkostohankkeen 2019 - 2021 eteneminen
- Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO) arviointi syyskaudella (toteuttajana Gaia Oy) = > edellinen + vihkosta
- VALUMA-hanke (työpaja ohjausryhmän kokouksen jälkeen)

Seminaarit, työpajat ja muut tapahtumat:

- MAL-verkoston joululounastilaisuus (13.12 klo 10-12, sisäministeriö, nh Kruunu, Kirkkokatu 12.)
- YhtäJalkaa -hankkeen viimeinen eli 4. työpaja Ilmiöpohjaisuuden huomioiva suunnittelujärjestelmä Helsingissä.
- VALUMA-hankkeen loppuseminaari (13.2.2020 iltapäivä, paikka ilmoitetaan myöhemmin).

Päätösehdotus: Ohjausryhmä merkitsee katsauksen tiedokseen.

Päätös: Merkittiin tiedoksi. Muutoksena MAL-verkoston ohjelmalliseen joululounaaseen, että tilaisuus pidetään hotelli Arthurissa (Vuorikatu 19) kokoustila Mäessä.

4. Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen eteneminen (40 min.)

Uudistuksen tavoitteena on yksinkertaistaa alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, kehittää rakentamisen ohjausta, tukea kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaa elinympäristöä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä varmistaa, että lakiteksti on selkeä ja johdonmukainen. Uudistus valmistellaan parlamentaarisesti. Valmistelusta vastaa ympäristöministeriö. Tavoitteena on, että hallituksen esitys uudeksi maankäyttö- ja rakennuslaiksi valmistuu vuoden 2021 loppuun mennessä. Lakia uudistettaessa otetaan huomioon muun muassa:

- laajat yhteiskunnalliset ilmiöt kuten ilmastonmuutos, aluerakenteen erilaistuminen, kaupungistuminen, digitalisaatio, liikkumisen murros ja siirtyminen puhtaan energian käyttöön
- eri alueiden elinvoimaisuus ja kestävä kehitys
- alueidenkäytön suunnittelun laatu
- rakentamisen laatu ja vastuukysymykset
- viranomaisohjauksen toimivuus
- osallistumisen ja vuorovaikutuksen helppous
- yhteensopivuus muun lainsäädännön kanssa sekä
- Suomen EU-jäsenyyden ja kansainvälisten sitoumusten tuomat vastuut

Lisäinfo <https://mrluudistus.fi/>

Ympäristöministeriön ympäristöneuvos Petteri Katajisto alustaa teemasta.

Päätösehdotus: Merkitään tiedoksi ja käydään keskustelu.

Päätös: Merkittiin tiedoksi. Todettiin, että hallituksen esitysluonnos tulee noin vuoden päästä lausuntokierrokselle ja varsinainen hallituksen esitys eduskuntaan vajaan 2 vuoden päästä syysistuntokaudella 2021.

Hallitusohjelman mukaan uudistuksessa kaavahierarkia ja kaavamonopoli kunnilla säilyvät. Tavoitteina alueidenkäytön suunnittelun ajantasaistaminen ja yksinkertaistaminen, kaavatasojen roolien ja työnjaon selkiyttäminen. Pyritään keventämään kaavojen informatiivista sisältöä mm. digitalisaation avulla.

MRL-arvioinnissa 2014 todettiin kaupunkiseutujen suunnittelun toimimattomuus. Nykyiset välineet eivät ole saaneet aikaan sellaista suunnittelua kaupunkiseututasolla, joka olisi tarpeen seutujen yhdyskuntarakenteen hallitsemiseksi. Pykäläluonnokset ovat olleet epävirallisella kommenttikierroksella 22.11.2019 asti. Palautetta on tullut paljon; mm. kaupunkiseutukaava ja yhden kuntakaavan malli puhuttaneet. MRL-työryhmä ei ole tehnyt linjausta valmistelun jatkamisesta. Kommentit käydään ensin läpi ja Kuntaliiton kanssa toteutetaan yhden kuntakaavan simulaatio. Kuntakaavoitus-kysymys on vielä auki: jatketaanko yhden kuntakaavan valmistelua vai palataanko yleis- ja asemakaava-malliin.

Kaupunkiseutujen ulkopuolella olisi uuden MRL:n mukaan vain maakuntakaava ja kuntakaava ja kaupunkiseudulla lisäksi kaupunkiseutukaava edellisten ohella. VAT:it säilyisivät pääosin ennallaan. Maakuntakaavassa ei puututtaisi paikalliseen yhdyskuntakehittämiseen.

Laissa kuvattaisiin erikseen kaavatason sisältö (mitkä asiat käsiteltävä) sekä laadulliset vaatimukset, jotka perusteena laillisuuden arvioinnille. Yhden kuntakaavan malli mahdollistaisi joustavan alueiden kehittämisen suunnittelutarpeen mukaan, ja tarkkuustaso olisi kunnan omassa harkinnassa. Tällä ei lopeteta yleispiirteistä alueidenkäytön suunnittelua.

Kaupunkiseutukaava ei olisi pakollinen, mutta kaupunkiseudun kunnat voisivat yhteisestä sopimuksesta laatia. Hyväksymisen menettely olisi myös sovittavissa (jokainen kunta erikseen tai yhteinen toimielin). Se korvaisi osin maakuntakaavaa ja ohjaisi kuntakaavaa kyseisellä seudulla ja voitaisiin kytkeä sopimusmenettelyihin: esim. periaatepäätös MAL-sopimusten laatimisesta vain sellaisilla seuduilla, jotka laativat yhteisen seutukaavan.

Ohjausryhmän keskustelussa todettiin, että kuntakaavan laadinnassa tulisi määritellä oikeudet ja velvollisuudet. Kuntakaava voisi sisältää kehittämisperiaatteita, jotka eivät sellaisenaan muodosta omaa suunnittelutasoa. Kehittämisperiaatteesta poiketessa voitaisiin samalla päätöksellä perustellen muuttaa kehittämisperiaatteita. Täsmentämisen varaa on oikeuksien ja velvollisuuksien suhteen. Kaupunkiseutukaavaan liittyen kannustimia pitäisi löytää, mutta vielä on auki kuinka moni voidaan kirjata suoraan lakiin.

MAL-sopimukset ovat vapaaehtoisia, ja niiden kirjaaminen lakiin voisi olla juridisesti haastavaa eikä edes tavoiteltavaa. Kaupunkiseutukaavan voisi mahdollisesti laatia maakunnan liitto ja delegoida päätöksenteon pienemmälle ryhmälle. VLJS-kytkös olisi syytä olla. Maakunnan LJS jäi tulematta voimaan maakuntauudistuksen kaaduttua, tämä olisi ollut kytkös alueidenkäyttöön. Nyt kytkös rakennettava VAT-tasolle, jolloin mainittaisiin valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma. Mikään ei estä kuntaa suunnittelemassa yleispiirteisesti koko kunnan aluetta.

Todettiin, että olisi saatava selvyys kuntakaavan kehittämisperiaatteiden oikeudellinen ohjaus vs. seutukaava vs. maakuntakaava. Nyt ohjaus jää yleisemmälle tasolle, mutta kunnan pitäisi oikeudellisesti ohjaavasti pystyä suunnittelemaan aluettaan. Ongelmana, että maakunnat ovat järjestäytyneitä mutta kaupunkiseudut ei.

Todettiin, että kaupunkiseutukaava on positiivinen uudistus myös TEM:n näkökulmasta, kannustavuutta ja pientä pakkoa voisi kuitenkin harkita. Yhden kunnan seutukaava voisi olla porkkana tehdä jopa kuntaliitoksia ja saada siten kaupunkiseutukaava instrumentikseen.

5. Suomen EU-puheenjohtajakauden painopisteet kaupunkipolitiikassa (15 min.)

Käynnissä olevan Suomen EU-puheenjohtajakauden painopisteet kaupunkipolitiikassa ovat 1) edistää EU:n Kaupunkiagendan sujuvaa toteuttamista yhteistyössä trio-maiden kanssa sekä 2) nostaa keskusteluun erityisteema: digitaaliset innovaatiot kaupunkiympäristössä. Suomi on esitellyt teemaa kehystävän paperin ja teettänyt ESPON-ohjelmalla Policy Brief -paperin. Lähtökohtana on tarve aiempaa holistisemmalle ja ihmiskeskeisemmälle

lähestymistavalle asiaan. Koskien Kaupunkiagendaa, Suomi on esittänyt mm. eri kumppanuuksien klusteroimista laajempien ja yhdistävien teemojen ympärille, esim. digitalisaatio.

MAL-verkoston puheenjohtaja Olli Voutilainen alustaa teemasta.

Päätösehdotus: Merkitään tiedoksi ja käydään keskustelu.

Päätös: Merkittiin tiedoksi. Todettiin, että päätavoitteena on EUn kaupunkiagendan arvioinnin eteenpäin vieminen sekä digitaaliset ratkaisut kaupunkiympäristössä. Kaupunkiagendassa on 14 teemaa mm. kaupunkiliikuminen, kestävä maankäyttö, ja ilmastonmuutos. Kaupunkiagendaa halutaan arvioinnin perusteella jatkaa - kuitenkin niin, että mallia (mekanismia/metodia) kehitetään mm. laatimalla tiekartta instrumentin jatkamiseksi.

6. MAL-verkoston toiminta- ja taloussuunnitelman 2020 ja Alueellisten innovaatiot ja kokeilut jatkohakemuksen hyväksyminen (15 min.)

MAL-verkoston koordinaatio on laatinut v. 2020 toiminta- ja taloussuunnitelman. Toiminnan sisällöt perustuvat verkoston strategiaan painotuksiin vuosille 2019 - 2022. Budjetti ja maksusuodet ovat verkoston perustoiminnan osalta samalla tasolla kuin kuluvana vuonna.

TEMin Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO) kehittämiskokonaisuus päättyi virallisesti 30.4.2019. Pirkanmaan liitto ilmoitti kuluvan vuoden syyskuussa, että MAL-verkosto voi halutessaan käyttää AIKO-toiminnasta käyttämättä jäänyttä ylijäämää yhteensä 95.000 €. Puolet kokonaissummasta eli 45.000 € tulee olla kuntien vastinosuutta. Se on huomioitu TTS 2020 ja AIKOn jatkohakemuksen budjeteissa. AIKO ylijäämän käyttöoikeus on 30.4.2020 asti. Ylijäämällä toteutetut hankkeet ml. laskutukset pitää toteuttaa siihen mennessä. AIKO-rahoituksen hyödyntäminen edellyttää kehittämishankkeiden kilpailutusta.

AIKO-ylijäämän jatkohakemukseen tulee koota vaikuttavuus- ja indikaattoritietoja lukuunottamatta kaikki muut hakemuslomakkeen kohdat. Jatkoaikahakemuksen fokuksena on MAL-verkoston strategiapainotuksiin perustuvat hankkeet, joilla aiemmin määritellyjä AIKO-tavoitteita edelleen toteutetaan.

MAL-verkoston koordinaatio esittelee verkoston toiminta- ja taloussuunnitelman 2020, AIKO-jatkohakemuksen sekä käynnistettävät uudet kehittämishankkeet.

Päätösehdotus: Ohjausryhmä hyväksyy MAL-verkoston toiminta- ja taloussuunnitelman 2020 ja hyväksyy Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO) -hankkeen jatkohakemuksen sekä ylijäämän hyödyntämisen 30.4.2020 asti siten, että kuntien vastinosuuksia käytetään puolet Pirkanmaan liiton vahvistamasta ylijäämän kokonaissummasta.

Päätös: Hyväksyttiin MAL-verkoston TTS 2020, mutta siten että ohjausryhmän jäsenet voivat halutessaan kommentoida esiteltyjen kehittämishankkeiden sisältöjä kuluvaan arkiviikon aikana eli 29.11.2019 mennessä. MAL-verkoston koordinaatiolla on valtuutus käynnistää AIKO-hankkeiden kilpailutukset ohjausryhmältä tulleiden kommenttien jälkeen.

Todettiin, että esitetyt kehittämishankkeet ovat tarpeellisia ja mielenkiintoisia. Sump-hanke (SUMP-mallin modifiointi ilmastoviisaan maankäytön ja liikenteen yhteissuunnitteluun) on tärkeä erityisesti MAL-sopimuksen ilmastotavoitteiden näkökulmasta.

Tarkennettiin Pirkanmaan liitolta tullut uusi tieto ylijäämästä joka on yhteensä 118 592 € (josta puolet on oltava edelleen kuntien vastinosuutta). Todettiin, että ohryn hyväksymä TTS 2020 on laadittu uuden kokonaissumman mukaisesti.

7. Uuden puheenjohtajiston valinta

Ehdotettiin uudeksi puheenjohtajaksi Väylän apulaisjohtajaa Tapio Ojasta ja varapuheenjohtajaksi Porin kaupungin kaupunkisuunnittelupäällikkö Mikko Nurmista. Ohjausryhmä hyväksyi ehdotuksen.

8. Jäsenten ajankohtaiset asiat

Ei ajanpuutteen takia käsitelty.

9. Kevätkauden kokoukset

Päätetään myöhemmin.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.50. MAL-verkoston projektipäällikkö kiitti MAL-verkoston ja Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän puolesta puheenjohtaja Olli Voutilaista hyvin vedetystä puheenjohtajakaudesta, yhteistyöstä ja asiantuntijuudesta jota hän on tuonut ohjausryhmän toimintaan.

MAL-verkoston ohjausryhmän kokouksen jälkeen pidettiin klo 13 kestävä Aluekehittämisen verkostoyhteistyön toimintamalli (VALUMA) -hankkeen työpaja. Lisätietoja hankkeesta <https://www.mdi.fi/valuma/> ja https://tietokayttoon.fi/hankkeet/hanke-esittely/-/asset_publisher/verkostoyhteistyon-aluemalli-valuma-